

Куртов Анатолій Ігоревич

кандидат технічних наук, доцент,

професор кафедри загальновійськових дисциплін

Військо-юридичний інститут

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

Іващенко Сергій Миколайович

старший викладач кафедри загальновійськових дисциплін

Військо-юридичний інститут

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

Особливості правової роботи юрисконсульта військової частини щодо проведення розслідування під час повсякденної діяльності з урахуванням військових конфліктів.

А н о т а ц і я. Д о с л і д ж у ю т ь с я н а у к о в і п і д х о д и в ч и н е н н я п р а в о п о р у ш е н ь, п о р я д к у і х а н а л і з у, а д м і н і с т р а т и в н и х п р а в о п о р у ш е н ь т а п о р я д к у п р и т я г н е н н я д о м а т е р і а л ь н о ї в і д п о в і д а л ь н о с т і, р о з с л і д у в а n n я т а в с т а н о в л e n n я і с т и н и.

д о п у с к у н о в о п р и б у л о г о п о п о в н e n n я д о н e с e n n я в а р т о в о ї с л у ж б и п і д ч а с в і й с ь к о в и х к о н ф л і к т і в, з а х о д и, я к і з д і й с н ю ю т ь с я у в і й с ь к о в і й ч а с т и н і щ о д о д о п у с к у д о н e с e n n я в а р т о в о ї с л у ж б и о с о б о в о г о с к л а д у п і д ч а с в і й с ь к о в и х к о н ф л і к т і в.

К л ю ч о в і с л о в а: П р а в о в а р о б о т а, ю р и с к о н с у л ь т в і й с ь к о в о ї ч а с т и н и, ю р и д и ч н а в і д п о в і д а л ь н і с т ь, п р и т я г н e n n я d o m a t e р і а л ь н о ї в і d п о в і d а л ь н о с т і.

Вся військова діяльність командирів і начальників носить правовий характер.

Тверде знання командирами і начальниками законодавства, їх висока правова культура є необхідною умовою чіткої організації службової діяльності, успішного виконання функціональних службових обов'язків.

За військову дисципліну та за стан і збереження зброї, боєприпасів, бойової та іншої техніки, пального та інших матеріальних засобів у військовій частині (підрозділі) відповідає командир.

Інтереси захисту України зобов'язують командира постійно підтримувати військову дисципліну і не залишати без уваги жодного проступку підлеглого.

Вчинення правопорушень є підставою для притягнення винної особи до кримінальної, цивільної, адміністративної, дисциплінарної а також матеріальної відповідальності, що є різновидами юридичної відповідальності.

Ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення. Юридична відповідальність особи має індивідуальний характер.

У разі вчинення адміністративних правопорушень військовослужбовці несуть відповідальність відповідно до вимог Кодексу України про адміністративні правопорушення.

За вчинені ними злочини військовослужбовці притягаються до кримінальної відповідальності згідно з чинним законодавством України.

Умови та порядок притягнення військовослужбовців до цивільної відповідальності регулюються цивільним законодавством України.

Особи, які посягають на державну власність, недбало ставляться до збереження озброєння, техніки та іншого військового майна, притягаються до матеріальної відповідальності. Притягнення до матеріальної відповідальності не звільняє від дисциплінарної, цивільної, адміністративної, чи кримінальної відповідальності.

У разі невиконання (неналежного виконання) військовослужбовцем своїх службових обов'язків, порушення військовослужбовцем військової дисципліни

або громадського порядку командир повинен нагадати йому про обов'язки служби, а за необхідності – накладити дисциплінарне стягнення.

Згідно з вимогами чинного законодавства прийняття рішення командиром про накладення на підлеглого дисциплінарного стягнення може передувати службове розслідування. Воно проводиться з метою уточнення причин і умов, що сприяли вчиненню правопорушення, та ступеня вини.

Розслідування у Збройних Силах України може проводитись у вигляді, службового розслідування, спеціального розслідування і власне розслідування (далі – розслідування).

Так у випадку якщо військовослужбовець допустив порушення військової дисципліни та громадського порядку проводиться службове розслідування, його підстави, порядок призначення і проведення визначені у «Інструкції про проведення службового розслідування у Збройних Силах України». У випадку проведення розслідування нещасних випадків з військовослужбовцями, професійних захворювань, отриманих ними під час проходження військової служби, та аварій, що сталися в органах військового управління, військових навчальних закладах, військкоматах та військових частинах проводиться спеціальне розслідування, воно здійснюється у відповідності до вимог «Інструкції про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій у Збройних Силах України». У випадках заподіяння шкоди державі військовослужбовцями проводиться розслідування, порядок проведення якого передбачений «Положенням про матеріальну відповідальність військовослужбовців за шкоду».

Визначення виду правопорушення має дуже важливе значення, так як допомагає командирі вирішити такі питання:

- який вид розслідування слід застосовувати;
- кому доручити його проведення;
- протягом якого строку повинно бути завершено розслідування;
- які документи при цьому обов'язково повинні бути зібрані і оформлені.

Своєчасно і якісно проведене розслідування дозволяє командирам (начальникам) об'єктивно встановити обставини і причини правопорушення з тим, щоб в подальшому не тільки покарати винних, відновити порушений порядок, забезпечити захист інтересів держави, честі і гідності, прав і законних інтересів військовослужбовців та інших громадян, але і попередити подібні правопорушення у майбутньому.

Одним із найважливіших завдань розслідування є встановлення істини. Всі висновки матеріалів розслідування повинні підтверджуватись достовірними даними, які ґрунтуються на фактах. Відхилення від цього принципу може призвести до неправильних висновків, що завдасть шкоди військовому правопорядку, а також авторитету командира (начальника).

Розслідування проводиться лише після того, як воно буде призначено наказом відповідного командира (начальника). Приводом для такого наказу буде виступати наявність ознак правопорушення або події (факту), що потребує подальшого з'ясування.

Чинне законодавство, відповідні накази Міністра оборони України, положення, інструкції та інші нормативні документи передбачають підстави для обов'язкового призначення розслідування. Воно обов'язкове в таких випадках:

- неправомірне застосування військовослужбовцем фізичної сили, зброї або інших засобів ураження до інших військовослужбовців чи цивільного населення;

- порушення правил несення вартової (вахтової) або внутрішньої служби, що могло спричинити тяжкі наслідки;

- виявлення матеріальної шкоди, заподіяної державі військовослужбовцями і призваними на збори військовозобов'язаними, якщо вони спричинили її при виконанні службових обов'язків;

- необхідність видачі інспекторського посвідчення на списання суми шкоди, завданої державі втратами матеріальних засобів і грошових коштів,

коли сума шкоди не може бути відновлена за рахунок винних осіб або при відсутності таких;

- якщо при проведенні у військовій частині документальної ревізії в акті за результатами цієї ревізії буде запропоновано проведення службового розслідування щодо виявлених порушень;

- якщо при складанні акта про прийом та здачу справ службовими особами, які відають військовим господарством, до акта будуть надані письмові заперечення по окремих його статтях;

- втрата документів суворої звітності та інших службових документів;

- розголошення відомостей, які складають державну таємницю, а також втрата документів, що містять відомості з обмеженим доступом;

- нещасні випадки з працівниками Збройних Сил України у військових частинах, військових навчальних закладах, установах, організаціях та на підприємствах, що перебувають у сфері управління Міністерства оборони України, а також ті, які стались у побуті під час слідування на роботу і з роботи та призвели до тимчасової втрати працездатності;

- коли командир (начальник) вважає, що для прийняття обґрунтованого рішення та зміцнення дисципліни і порядку необхідно провести розслідування.

Список джерел:

1. Наказ Міністра оборони України від 24.10.16 № 553 «Про затвердження Інструкції з організації вартової служби у Збройних Силах України» зі змінами Наказ Міністра оборони України № 562 від 06.11.2018 «Про затвердження Змін до інструкції з організації вартової служби у ЗСУ».

2. Куртов А.І., Полікашін В.С. та ін. Основи військового управління. Харків: НЮА. 2012.

3. Куртов А.І. «Управління повсякденною діяльністю підрозділів». Харків: НЮА. 2014.

4. Куртов А.І. «Основи військового управління». Харків: НЮА. 2014.

5. Основи військового управління : навч. посіб. / А.І. Куртов, А.І. Потіхенський та ін. Х. : ХУПС. 2014.
6. Куртов А.І. «Управління повсякденною діяльністю підрозділів». Харків: НЮА, 2015.
7. Куртов А.І., Потіхенський А.І. «Управління повсякденною діяльністю підрозділів. Облік особового складу». Харків: НЮА. 2016.
8. Куртов А.І. «Управління повсякденною діяльністю підрозділів: облік особового складу». Харків: НЮА. 2016.
9. Методичні рекомендації випускникам з питань організації повсякденної діяльності і дій під час виконання обов'язків в зоні АТО: навч. метод. посіб. / С. М. Мельник, К.А. Радченко, А. І. Куртов та ін. Х. : ХУПС. 2017.
10. Фізичне виховання військових юристів з урахуванням досвіду АТО: навч. метод. посіб. / С. М. Мельник, К.А. Радченко, А. І. Куртов та ін. – Х. : ХУПС, 2018.
11. Куртов А.І. «Управління повсякденною діяльністю підрозділів: робота юрисконсульта військової частини під час підготовки особового складу варті з урахуванням досвіду ООС». Х. : ХНУПС, 2021. – 73 с.